

Správa o činnosti Sekcie všeobecných dejín SHS za obdobie 2006 - 2011 na XIII. Zjazde SHS v Prešove 26.4.2011

Vážené dámy, vážení páni, milí kolegovia a kolegyne,

Pokúsím sa o maximálnu stručnosť. Pri príprave tejto správy som si pripomenula, že som predsedníčkou sekcie všeobecných dejín SHS od 27. 2. 1997, a teda nie je potrebné zopakovať pri tejto príležitosti to isté, čo som už povedala na dvoch zjazdoch SHS a čo bolo aspoň čiastočne publikované v Historickom časopise (2002, č. 1, s. 90-101, 198 a 2007, č. 1, s. 174-181). Bolo by potrebné skôr oznámiť vám mená tých, ktorí chcú v sekcii všeobecných dejín pracovať nasledujúcich päť rokov, a tiež kto bude sekcii predsedáť, zúčastňovať sa z titulu tejto funkcie práce vo výbore SHS, pokúsi sa činnosť sekcie inovovať a prispôbiť ju potrebám nových čias a novej generácii historikov. Na tomto zjazde však nevznikol priestor na zvláštne zasadnutia sekcií a otázka budúcnosti ostáva otvorená.

Počas posledných piatich rokov bol výbor SHS vždy oporou pre činnosť sekcie všeobecných dejín, nikdy neodmietol organizačnú pomoc či skromnú dotáciu podľa svojich možností, keď sme pripravovali dôležité medzinárodné podujatia. Uvediem len tie najdôležitejšie akcie, do ktorých by sme sa bez súčinnosti SHS neboli mohli ani pustiť.

V októbri 2006 to bola medzinárodná konferencia Politické a kultúrne transfery medzi Francúzskom, Nemeckom a strednou Európou, prípad Slovenska. Hommage à Dominique Lassaigue. Organizovali sme ju ako vedecké podujatie SHS a jej dvoch sekcií (všeobecných dejín a novších a najnovších dejín). Konala sa s morálnou podporou a za účasti Komisie pre dejiny medzinárodných vzťahov so sídlom v Miláne a v Paríži. Publikácia vyšla vo svetových jazykoch (anglickom, francúzskom a nemeckom), a tiež ako celok v slovenčine roku 2010. Práve publikovanie tejto práce pokladáme za veľký úspech. Konferencia bola významná z niekoľkých dôvodov. Zúčastnili sa jej historici z Francúzska, Talianska, Slovenska, Českej republiky a Poľska, zo Slovenska to bola nielen Bratislava, Prešov a Košice, ale svoju reprezentantku, vekom mladú odborníčku na dejiny medzinárodných vzťahov, mala aj Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Auditórium bolo tiež početné, z celého Slovenska a to najmä z členov SHS, ktorí sa zaujímajú najmä o problematiku všeobecných dejín. Publikácia je zameraná na metodologické otázky výskumu dejín v medzinárodnom kontexte a koncentruje sa na problematiku prenosu kultúrnych modelov medzi Francúzskom, Nemeckom a strednou Európou. Venuje sa komparatívne výskumu nacionalizmov, problematike identity a historickej pamäti. Druhou rovinou sú transfery obyvateľstva v doslovnom slova zmysle, a to najmä v rokoch druhej svetovej vojny. Mimoriadne treba oceniť prácu anonymných prekladateľov, ktorí sa zaslúžili o dostupnosť všetkých textov v slovenčine a tiež v origináli vo svetových jazykoch – angličtine, francúzštine alebo nemčine. Z jazykovej a štylistickej stránky je publikácia bezchybná vďaka jazykovej redakcii PhDr. E. Gálíkovej z vydavateľstva Veda, ale aj dobrovoľnej práci bez nároku na honorár zahraničných kolegov, priateľov Dominiky Lassaigue. Kniha je venovaná pamiatke tejto historičky, ktorá bola čestnou členkou SHS. Možno práve tento aspekt činnosti SHS a mimoriadny prínos medzinárodnej vedeckej spoločnosti zohral svoju úlohu v tom, že Historický ústav SAV túto knihu nezaradil vo svojej správe o činnosti v roku 2010 medzi významné výsledky svojej vlastnej vedecko-výskumnej činnosti. O to viac si vážime, že publikácia získala dve od seba nezávislé nominácie na cenu SHS za vedeckú publikáciu za rok 2010. I keď neobstála v tvrdej konkurencii a cenu SHS získala iná vzácna kniha, teší nás vedomie, že ju privítali naši krajanovia, ktorí žijú a pracujú vo Veľkej Británii. Bezprostredne pred zjazdom SHS Federácia

Slovákov udelila v apríli 2011 knihe Kultúrne a politické transfery a jej kolektívu jej autorov cenu H. R. Setona Watsona „za posilnenie slovenskej veci vo Veľkej Británii.“

V septembri 2010 sekcia všeobecných dejín bola spoluorganizátorom prezentácie tejto publikácie v Malom kongresovom centre vydavateľstva Veda na Štefánikovej ulici v Bratislave. Za účasti niekoľkých francúzskych autorov publikáciu predstavil M. Zemko a spoluautori knihy Jean-Louis Georget, B. Ferenčuhová a K. Hradská.

Aby sme dokončili problematiku publikácií, patrí sa pripomenúť a upozorniť odbornú verejnosť, že s veľkým oneskorením vyšli aj prepracované štúdie, ktoré v kratšej podobe ako príspevky prvý raz odzneli na konferencii, ktorú usporiadala sekcia všeobecných dejín na tému Spoločnosť národov a minoritný problém v strednej Európe. (Historické štúdie 46, Bratislava Veda 2010, ISBN 978-80-224-1118-9, s. 5-117).

Z podujatí organizovaných na Prešovskej univerzite je potrebné vyzdvihnúť medzinárodnú konferenciu Migrácia obyvateľov východnej Európy do strednej Európy a na Slovensko (1900 - 1945), ktorá sa konala v dňoch 12. - 13. 5. 2009. Organizátorom bola Prešovská univerzita (doc. PhDr. Ľubica Harbuľová, CSc.) spoluorganizátor SHS (výbor a sekcia všeobecných dejín).

Sekcia všeobecných dejín sa v posledných dvoch rokoch sústredila najmä na prípravu účasti svojich členov na XXI. Medzinárodnom kongrese historických vied v Amsterdame. Požiadala preto aj o dotáciu na financovanie cesty a pobytu pre svojich členov Radu vedeckých spoločností SAV (prostredníctvom SHS, jej predsedu a podpredsedu tejto Rady PhDr. Viliama Čičaja, CSc.) Požadovaná dotácia jej bola zamietnutá. Cestu dvom členkám sekcie však bolo možné hradiť za pomoci ich materských pracovísk a iných zdrojov. Ich aktívnu účasť s pozvanou prednáškou na vedeckom podujatí Komisie pre dejiny medzinárodných vzťahov 27. – 28. 8. 2010 v Amsterdame na tému Migrácie, kultúrne transfery a medzinárodné vzťahy považujeme za úspech a úspešnú prezentáciu slovenskej historiografie všeobecných dejín.

Z medzinárodných aktivít roku 2010 je treba spomenúť spoluúčasť sekcie pri usporiadaní konferencie v Prahe k mierovým zmluvám po prvej svetovej vojne Zrod novej Európy. Versailles, Saint-Germain, Trianon a dotváranie nového európskeho systému. Organizátormi boli Historický ústav AV ČR, Historický ústav SAV, Slovenský inštitút v Prahe a konala sa v Prahe 8. – 9. júna 2010. Táto významná medzinárodná konferencia s aktuálnym politickým podtextom sa venovala problematike mierových zmlúv po prvej svetovej vojne, ktoré položili základ systému medzinárodných vzťahov v 20. storočí. V programovom výbore konferencie HÚ SAV zastupovala predsedníčka Sekcie všeobecných dejín, zúčastnili sa jej aj historici mladšej generácie (M. Michela, A. Feriancová, A. Kiczková).

Nezanedbali sme ani aktivity na území Slovenska. V septembri 2010 sa konala konferencia Slovensko, paradigma vzniku viacnásobných európskych identít: konvergenzie medzi Slovenskom, Francúzskom a Nemeckom. Konferencia v rámci spoločného slovenskofrancúzskeho vedeckovýskumného projektu sa konala 16. 9. 2010 a zúčastnilo sa jej 35 účastníkov. Bola venovaná najmä metodologickým otázkam. Francúzski riešitelia aplikovali postupy „histoire croisée“ na viaceré témy späté so slovenskou problematikou. Prínosná bola diskusia za účasti riešiteľov projektu zo Slovenska a širšieho okruhu vedeckých pracovníkov z Historického ústavu a ďalších spoločenskovedných ústavov. Veľký záujem o ňu prejavili doktorandi aj z Univerzity Komenského, špecializujúci sa na všeobecné dejiny.

Pomoc pri zorganizovaní podujatia poskytla SHS. Francúzski historici Jean-Louis Georget, Henriette Asséo a Guillaume Robin predniesli výsledky svojho výskumu na tému „histoire croisée“, ale tiež „Slepá ulička multikulturalizmu na príklade Romov“ či „Sokoli, nemecká telocvičná asociácia a robotnícke kluby. Športové spolky v srdci slovenskej národnej otázky (1918-1938).

Členovia sekcie všeobecných dejín sa podieľali aj na zorganizovaní konferencie Milan Rastislav Štefánik v zrkadle prameňov a najnovších poznatkov historiografie Bratislava, 4. a 5. mája 2009 a na vydaní rovnomennej publikácie. (Eds. Miloslav ČAPLOVIČ – Bohumila FERENČUHOVÁ – Mária STANOVÁ. Bratislava: Vojenský historický ústav – Ministerstvo obrany Slovenskej republiky v spolupráci s Historickým ústavom SAV 2010. 288 s. ISBN 978-80-970434-0-7.) K tejto akcii však pristupujeme napriek ťarche vykonanej práce so skromnosťou, lebo hlavnými organizátormi boli nielen Historický ústav, Vojenský historický ústav a Národný archív, ale podujatie materiálne zabezpečili a financovali MZV a MNO SR. Preto na pozvánke nefigurovala ani SHS ani sekcie všeobecných a vojenských dejín.

Na záver by som mohla uviesť početné populárnovedecké prednášky členov sekcie v Univerzitnej knižnici v Bratislave venované napríklad problematike československých légii na Sibíri, M. R. Štefánikovi a ďalším témam prítiažlivým pre širokú verejnosť. A tiež to, že v septembri 2012 sa koná za spolupráce sekcie všeobecných dejín slovensko-česko-francúzska konferencia Ako píšú historici biografie? Všetci poslucháči a záujemcovia o danú problematiku tohto medzinárodného vedecko-výskumného projektu sú na ňom vítaní.

Perspektívne v roku 2013 alebo 2014 by sme chceli zorganizovať v Bratislave medzinárodnú konferenciu ako ďalšie podujatie Komisie pre dejiny medzinárodných vzťahov na Slovensku. To si však vyžaduje vypracovanie medzinárodného projektu a presahuje sily sekcie všeobecných dejín SHS, podobne ako aj účasť slovenských historikov na ďalšom medzinárodnom kongrese historických vied v Číne.

Novú náplň sekcie všeobecných dejín by sme chceli, tak ako som to povedala v úvode, ponechať v prvom rade mladším historikom.

V Bratislave 25.4.2011

PhDr. Bohumila Ferenčuhová, DrSc.
predsedkyňa sekcie